

*Monthly Multidisciplinary
Research Journal*

*Review Of
Research Journals*

Chief Editors

Ashok Yakkaldevi
A R Burla College, India

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Kamani Perera
Regional Centre For Strategic Studies,
Sri Lanka

Welcome to Review Of Research

RNI MAHMUL/2011/38595

ISSN No.2249-894X

Review Of Research Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial Board readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

Regional Editor

Dr. T. Manichander

Advisory Board

Kamani Perera

Regional Centre For Strategic Studies, Sri Spiru Haret University, Bucharest, Romania
Lanka

Ecaterina Patrascu

Spiru Haret University, Bucharest

Fabricio Moraes de Almeida
Federal University of Rondonia, Brazil

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Romona Mihaela
Spiru Haret University, Romania

Delia Serbescu

Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Xiaohua Yang

University of San Francisco, San Francisco

Karina Xavier

Massachusetts Institute of Technology (MIT),
USA

May Hongmei Gao

Kennesaw State University, USA

Marc Fetscherin

Rollins College, USA

Liu Chen

Beijing Foreign Studies University, China

Mabel Miao

Center for China and Globalization, China

Ruth Wolf

University Walla, Israel

Jie Hao

University of Sydney, Australia

Pei-Shan Kao Andrea

University of Essex, United Kingdom

Loredana Bosca

Spiru Haret University, Romania

Ilie Pintea

Spiru Haret University, Romania

Mahdi Moharrampour

Islamic Azad University buinzahra
Branch, Qazvin, Iran

Titus Pop

PhD, Partium Christian University,
Oradea,
Romania

J. K. VIJAYAKUMAR

King Abdullah University of Science &
Technology,Saudi Arabia.

George - Calin SERITAN

Postdoctoral Researcher
Faculty of Philosophy and Socio-Political
Sciences
Al. I. Cuza University, Iasi

REZA KAFIPOUR

Shiraz University of Medical Sciences
Shiraz, Iran

Rajendra Shendge

Director, B.C.U.D. Solapur University,
Solapur

Awadhesh Kumar Shirotriya

Nimita Khanna

Director, Isara Institute of Management, New
Delhi

Salve R. N.

Department of Sociology, Shivaji University,
Kolhapur

P. Malyadri

Government Degree College, Tandur, A.P.

S. D. Sindkhedkar

PSGVP Mandal's Arts, Science and
Commerce College, Shahada [M.S.]

Anurag Misra

DBS College, Kanpur

C. D. Balaji

Panimalar Engineering College, Chennai

Bhavana vivek patole

PhD, Elphinstone college mumbai-32

Awadhesh Kumar Shirotriya

Secretary, Play India Play (Trust),Meerut
(U.P.)

Govind P. Shinde

Bharati Vidyapeeth School of Distance
Education Center, Navi Mumbai

Sonal Singh

Vikram University, Ujjain

Jayashree Patil-Dake

MBA Department of Badruka College
Commerce and Arts Post Graduate Centre
(BCCAPGC),Kachiguda, Hyderabad

Maj. Dr. S. Bakhtiar Choudhary

Director,Hyderabad AP India.

AR. SARAVANAKUMARALAGAPPA
UNIVERSITY, KARAIKUDI,TN

V.MAHALAKSHMI

Dean, Panimalar Engineering College

S.KANNAN

Ph.D , Annamalai University

Kanwar Dinesh Singh

Dept.English, Government Postgraduate
College , solan

More.....

REVIEW OF RESEARCH

ISSN: 2249-894X
IMPACT FACTOR : 5.2331(UIF)
VOLUME - 7 | ISSUE - 1 | OCTOBER - 2017

अध्ययन शैली : VAK प्रतिमान

श्री. संदीप यशवंत निकम

पीएच.डी. विद्यार्थी (शिक्षणशास्त्र)
टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे.

अध्ययन शैली

अध्ययन शैली हा शब्द आणि शैली या दोन शब्दांपासून बनलेला आहे. अध्ययन ही निरंतर चालणारी प्रक्रिया आहे. अध्ययन हे औपचारिक आणि अनौपचारिक मार्गाने घडून येते. व्यक्तिमध्ये जन्मायासून मृत्युपर्यंत घडून येणारा वर्तनबदल अध्ययनाचा परिणाम आहे. अध्ययन शैली म्हणजे अभ्यासातून किंवा अनुभवातून ज्ञान, कौशल्ये आणि वृत्ती प्राप्त करण्याची वैशिष्ट्यपूर्ण सवय होय. काही

तज्जांनी अध्ययन शैलीसंबंधी कोलेल्या व्याख्या खालीलप्रमाणे आहेत. लेकॉक . "अध्ययन शैली म्हणजे अध्ययनकर्त्याचे असे वैशिष्ट्य की कोणत्याही अनुदेशन परिस्थितीत तो विशिष्ट प्रतिसाद देतो". (महाले, 2008, 111)

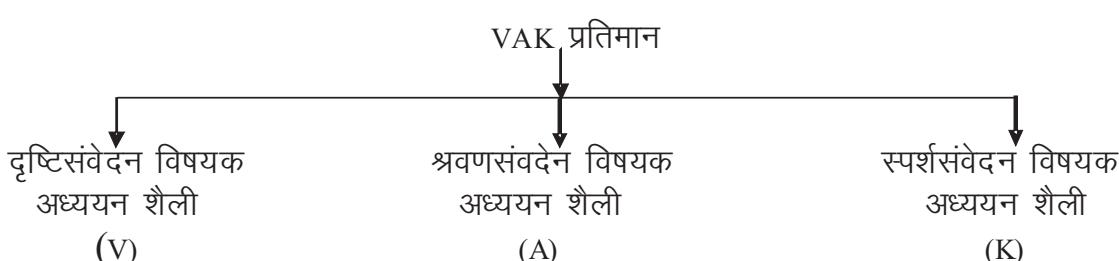
Kaplan and Kies- "The learning style is an inborn characteristic which does not change during the lifetime but can change and be developed during the life individual through the experience." (Ibrahim, 2009, 48)

अध्ययन शैलीची विविध प्रतिमाने

अध्ययन शैलीविषयक प्रतिमानामध्ये प्रामुख्याने कोबे, गील्ड आणि गार्डर, गार्डनर, नील फ्लेमिंग, हनी आणि ममफोर्ड, डॉ, रसेल फ्रेंच, पास्क, ग्रागोरी, कार्ल जंग आणि मेर्यर्स ब्रीज यांच्या प्रतिमानांचा समावेश होतो.

नील फ्लेमिंग यांचे अध्ययन शैलीचे प्रतिमान

विद्यार्थी पंचज्ञानेद्वियांपैकी प्रमुख तीन ज्ञानेंद्रिये प्रामुख्याने माहिती ग्रहण, माहिती प्रक्रिया, अध्ययन यासाठी वापरत असतो. डोळे, कान आणि स्पर्श संवेदन जागृत करून देणारी ज्ञानेंद्रिये इतरांशी होणारी आंतरक्रिया, माहितीचे आदानप्रदान यामध्ये प्रमुख भूमिका बजावत असतात. अध्ययन शैलीमध्ये सर्वश्रुत आणि प्रामुख्याने वापरले जाणारे VAK प्रतिमान नील फ्लेमिंग यांचे आहे.

V- Visual दृष्टिसंवेदन

A- Auditory श्रवणसंवेदन

K- Kinesthetic स्पर्शसंवेदन

दृष्टिसंवेदन विषयक अध्ययन शैलीची वैशिष्ट्ये

- (1) बोलणे अथवा कृती करणे यापेक्षा निरीक्षणावर अधिक भर असतो.
- (2) वाचन अधिक आवडते.(3) निरीक्षणाद्वारे एखादा घटक स्मरणात ठेवतात. (4) तोंडी सूचना समजण्यास अवघड जाते. (5) चेहन्यांवरून व्यक्तींना लक्षात ठेवतात. (6) एखाद्या कामाबाबत नियोजन चांगल्या प्रकारे करतात. (7) यिकित्सक असतात. (8) अभ्यास करताना शांत ठिकाणाची निवड करतात. (9) लिखित सूचना अधिक चांगल्या प्रकारे ध्यानात ठेवतात. (10) घटना लक्षात राहण्यासाठी

मनामध्ये चित्र स्वरूपात रूपांतर करतो. (11) एखादी गोष्ट कशी करावी हे इतर कुणीतरी दाखवतो त्यानंतर त्या व्यक्तीबोरोबर ते काम जास्त चांगल्या पद्धतीने करू शकतो. (12) दोन गोष्टी पूर्णतः सारख्या नाहीत हे पटकन सांगू शकतो. (13) फळचावर किंवा वहीत ज्या वेळेला वर्गात सांगितलेली माहिती लिहिली जाते त्या वेळेला ती जास्त लक्षात राहते. (14) शब्दाचे स्पेलिंग पुन्हा पुन्हा पाहिल्यानंतर त्याचे अध्ययन अधिक चांगल्या पद्धतीने होते.

श्रवणसंवेदन विषयक अध्ययन शैलीची वैशिष्ट्ये

(1) मोठ्याने बोलणे आवडते. (2) लेखी सूचना समजण्यास अवघड जाते. (3) संगीत आवडते. (4) गोंधळाच्या परिस्थितीत सहजपणे विचलित होतात. (5) वाचन करत असताना स्वतःशी कुजबुजत असतात. (6) चर्चा आणि वादविवाद करणे आवडते. (7) नकाशे, आकृती किंवा आलेख समजण्यास कठीण जाते. (8) एकत्र अभ्यास करणे आवडते. (9) माहितीचे तोंडी सादरीकरण करण्यास आवडते. (10) वर्गात शिक्षकाने सांगितलेली माहिती ऐकून लक्षात राहते. (11) शब्दाचे स्पेलिंग पाठ करताना त्यांची पुन्हा पुन्हा तोंडी पुनरावृत्ती चांगल्या पद्धतीने पाठांतर होते. (12) गटात काम करताना संकल्पना ऐकून त्यावर बोलणे आवडते. (13) दोन आवाज पूर्णतः सारखे नाहीत हे सहज सांगू शकतो. (14) एखादी गोष्ट कशी करावी हे इतरांनी दाखविल्यानंतर त्यानंतरच्या तोंडी सूचनांनुसार चांगले काम करू शकतो.

स्पर्शसंवेदन विषयक अध्ययन शैलीची वैशिष्ट्ये

(1) कृतीदवारे समस्या सोडवण्यास आवडते. (2) नवीन उद्दिष्टे समोर ठेवल्यास त्यावर काम करण्यास आवडते. (3) बोलताना हातवारे करतात. (4) वस्तू हाताळण्यास आवडतात. (5) व्यक्तींशी बोलताना त्यांना स्पर्श करणे आवडते. (6) वाचनास प्राधान्य नसते. (7) अभ्यासाच्यावेळी पेन्सिल, पेन किंवा पाय हालवण्याची सवय असते. (8) हस्ताक्षर चांगले असते. (9) एखाद्या विषयातील आपली मते ठामपणे मांडण्यासाठी मुद्देसूद माहितीचे विवेचन लेखातून व्यक्त करतात. (10) सुप्त गुणांचा वापर करून कल्पकतेने विविध कलात्मक वस्तू/ साधने तयार करतात. (11) मुद्राभिनय, आशयानुरूप हावभाव यांच्या मदतीने संकल्पना स्पष्ट करण्याचा प्रयत्न करतात. (12) चर्चेत सहभागी होऊन एखाद्या घटनेचे समर्थन प्रभावी/ परिणामकारक पद्धतीने अभिव्यक्त करतात. (13) विविध स्पर्धामध्ये सहभागी होऊन आपल्या नेतृत्वगुणांची जोपासना करतात.

अध्ययन शैली जाणून घेण्याचे फायदे

(1) विविध शैक्षणिक स्तरावर यश प्राप्तीसाठी (2) परिणामकारक अध्ययनासाठी (3) अभ्यास चांगल्या प्रकारे कसा करता येईल आणि परीक्षेत उत्तम गुण कसे प्राप्त करता येतील यासाठी (4) वर्गातील मर्यादांवर मात करण्यासाठी (5) निराशा, ताण तणाव कमी करण्यासाठी (6) सद्यः परिस्थितीतील अध्ययन कार्यनीती ठरवण्यासाठी तसेच विस्तार करण्यासाठी (7) स्व.आत्मविश्वास वाढवण्यासाठी (8) स्वतःची बलरथाने आणि कमकुवत बाजू जाणून घेण्यासाठी (9) अध्यापनादवारे प्रत्यक्ष अनुभूती देण्यासाठी योजना तयार करण्यासाठी (10) शैक्षणिक साहित्य निर्मिती करण्यास मार्गदर्शन करण्यासाठी. (11) विविध प्रकल्पांचे आयोजन करून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यासाठी (12) अभ्यासक्रमातील पाठ्यांशावर आधारित नाट्यप्रवेशाचे लेखन करून सादरीकरण करण्यास प्रवृत्त करण्यासाठी (13) पाठ्यांशावर आधारित स्लाईड शो तयार करण्यासाठी (14) विद्यार्थ्यांमध्ये संगणक हाताळण्याचे कौशल्य निर्माण करण्यासाठी (15) विद्यार्थ्यांना लेखी सूचना देऊन प्रत्याभरण झाले किंवा नाही याचा आढावा घेण्यासाठी (16) गटचर्चेत नियोजन करून विद्यार्थ्यांना गटचर्चेत सहभागी होण्यास प्रवृत्त करण्यासाठी. (17) फुरसदीच्या वेळेत धनिमुद्रीत साहित्य ऐकण्याबाबत प्रवृत्त करण्यासाठी. (18) वाक्यातील उच्चारानुसार अन्वयार्थ, संकेतार्थ, भावार्थ याबद्दल अध्यापनातून माहिती जाणून घेण्यासाठी.

शैक्षणिक गुणवत्ता वाढवण्याच्या दृष्टीने विद्यार्थ्यांच्या सर्जनशीलतेला वाव देणारी, कल्पनाशक्ती जोपासणारी, अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य देणारी, नावीन्याची कास धरणारी अध्ययन प्रक्रिया जोपासण्याचे आव्हान स्वीकारावे लागणार आहे. बदलती आव्हाने स्वीकारण्यास सक्षम असा उद्दयाचा नागरिक घडवणे ही जबाबदारी शिक्षण व्यवस्थेने पेलणे आवश्यक आहे. यासाठी अध्ययन प्रक्रियेचे महत्त्व वादातीत आहे. शैक्षणिक संपादनाचा संबंध अध्ययन प्रक्रियेशी येतो आणि अध्ययनाचा संबंध अध्ययन शैलीशी निगडीत आहे. याठिकाणी ही बाब लक्षी घेतली पाहिजे की, विद्यार्थ्यांची अध्ययन शैली भिन्न असते. त्यामुळे प्रत्येक व्यक्तीने स्वतःची अध्ययन शैलीची वैशिष्ट्ये जाणून घेणे महत्वपूर्ण आहे.

संदर्भ

1. महाले, संजीवनी. (2008). अध्यापन प्रतिमाने आणि अध्ययन शैली. नाशिक : इनसाईट पब्लिकेशन.
2. Ibrahim, Y. K (2009). The effect of learning styles on education and the teaching process. Journal of social science. Retrieved from <http://www.thescipub.com/PDF/jssp>.
3. Dandapani, S. (2000). A Textbook of Advanced Educational Psychology. New Delhi: Anmol publication Pvt. Ltd.
4. Alehgaonkar, P.M. (2008). Psychology of learning and teaching. Pune: Dilipraj prakashan Pvt. Ltd.
5. करंदीकर, सुरेश. (2009). अध्ययन अध्यापनाचे मानसशास्त्र. कोल्हापूर : फडके प्रकाशन.

Publish Research Article

International Level Multidisciplinary Research Journal

For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper,Summary of Research Project,Theses,Books and Books Review for publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- * Directory Of Research Journal Indexing
- * International Scientific Journal Consortium Scientific
- * OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- DOAJ
- EBSCO
- Crossref DOI
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database

Review Of Research Journal
258/34 Raviwar Peth Solapur-
413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com